

DÜNYA SU GÜNÜ MANİFESTOSU

Yeryüzündeki suyun %97'si tuzludur. Geriye kalan ve büyük bir bölümü Kuzey ve Güney Kutuplarında buzullar içinde donmuş olan %3'lük tatlısu kaynakları için insanlar, bitkiler, hayvanlar yani tüm yaban hayatı, tarım ve sanayi rekabet etme durumundadırlar. İnsan yaşamı için tatlısu ekosistemleri (göller, dereler, nehirler, sulakalanlar) geçmişten günümüze hep vazgeçilmez olmuştur. Bütün uygarlıklar, (Mısır, Sümer, Mezopotamya vb.) genellikle büyük göller ya da büyük nehirlerin taşkın yatakları gibi güvenilir bir tatlısu kaynağının yakınında kurulmak zorunda kalmış, bu son derece verimli sistemlerin sunduğu diğer hizmet ve ürünlerden de böylelikle yararlanabilmişlerdir. Bu ekosistemler içme suyu, endüstrü ve tarım için kullanılan suyu, balık, hayvancılık ve tarım ile besin, saz üretimi ile yapı maddeleri gibi doğrudan ürün sağlarlar. Tatlısu ekosistemleri aynı zamanda yeraltı suyunu beslerler ve yeraltı suyunun seviyesini korur, taşkın kontrolünü sağlar, bulundukları bölgenin iklimini ılımanlaştırır, kirleticilerin fazlasının sudan arıtılmasını sağlarlar, bir anlamda doğal bir arıtma tesisi görevi görürler, önemli genetik rezervuarları olmak gibi işlevleri vardır. Tatlısu ekosistemleri hayatımızı güzel ve estetik değerlerle zenginleştirerek ruhsal bütünlüğümüzü destekleyen rekreasyon aktivite merkezlerdir.

Son 10 yılda bu kısıtlı tatlısu arzı üzerindeki küresel su talebi 6–7 kat artmıştır; bu oran dünya nüfusu artış oranının iki katından fazladır. Halen, yoksullar ve gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere dünya nüfusunun yarısını oluşturan 2,6 milyar insan yetersiz ve kalitesiz su nedeniyle sağlıksız koşullarda yaşamaktadır. Her sekiz dakikada bir çocuk yeterli ve temiz içilebilir su olmadığı için ölmektedir. Dünyanın birçok bölgesinde yaşamakta olana kırsal alanlardan kentlere göç, çok sayıda insanın güvenli içme suyundan, çevresel olarak güvenli yaşam koşullarından yoksun alanlarda yaşamalarına sebep olmaktadır. Bu yıl Birleşmiş Milletler 22 Mart Dünya Su Günü ana temasını **“sağlıklı içme suyu için önlemler (sanitation)”** olarak belirlemiştir. Sağlıklı içme suyu sağlamak için önlemler alınması su ile bulaşan hastalıkların ve erken ölümlerin azalmasına neden olacağı için halk sağlığını artırır. Doğada su kalitesinin korunmasında faydalanır zira sucul ekosistemlere arıtılmadan verilen evsel ve endüstriyel atıksularla ekosistem yapı, dinamikleri ve biyoçeşitliliği bozulduğu için su kalitesi kaybolmakta ve insan kullanımında da sağlığa zarar vermektedir. Yaygınlaştırılmış atıksu şebekeleri, iyileştirilmiş arıtım sistemleri ve içme suyu hijyeninin sağlanması doğal sucul ekosistemlerin ve insan sağlığının korunmasını sağlayacaktır.

2008 yılı Dünya su günü ana temasının “sağlıklı içme suyu için önlemler (sanitation)” olmasına rağmen ülkemizdeki durumu daha gerçekçi yansıttığı için **“sucul ekosistemlere yönelik tehditler ve su kıtlığı”** konusuna da değinmek önemlidir. Türkiye su zengini bir ülke değildir. Uzmanlar ülkemizin 107 milyar m³ su arzına sahip olduğunu vurgulasalar da, mevcut su kaynakları zaman ve mekâna göre düzensiz dağılmıştır. Öte yandan ortalama 1300 m³ kişi başına düşen su miktarı ile ülkemiz uluslararası ölçütlere göre su sıkıntısı çeken ülkeler içinde değerlendirilebilmektedir. Ülkemiz sahip olduğu sucul ekosistemlerin zenginliği açısından son derece önemli bir ülke olmasına rağmen yanlış tarım politikaları ve uygulamaları beraberinde ciddi bir **“su sıkıntısı”** problemini gündeme getirmektedir. Tarımsal sulama amacıyla yapılan sürdürülebilir olmayan su yönetimi uygulamaları özellikle yarı-kurak ve su ihtiyacı yüksek tarımdan daha çok hayvancılığa uygun olan Konya Kapalı havzasındaki sulakalanları belkide geri dönülmez bir şekilde yok etmektedir. Suyun doğal akışı yönünün değiştirilmesi, su ihtiyacı yüksek (şeker pancarı gibi) yanlış ürün seçimi ve beraberinde yürütülen yanlış sulama yöntemlerinin kullanılması, yeraltı sularının bu vahşi sulama için kontrolsüz bir şekilde çekilmesi sucul ekosistemlerin kurumasına yol açmış(makta)dır. Tarımsal sulama nedeniyle Konya Havzası'nda ve Tuz Gölü alt havzasında

her yıl yeraltı su seviyesi 1-2 metre düşmektedir. Son 40 yılda 1 milyon 250 bin hektarlık sulakalanın yok olduğu Türkiye’de çok sayıda canlı türüde, yok olan Hotamış, Eşmekaya, Ereğli, Sazlıkları, Sultansazlığı ile Akşehir, Eber, Meke ve Suğla Gölleri ile birlikde yok oldu. Son 2 milyon yıldır Anadolu platosunda yeralan bu sulakalanlar ve bunların sahip olduğu yüksek ekosistem zenginliği ve biyoçeşitliliği yanlış ve verimsiz tarım politikalarına kurban edilmesi aynı zamanda ciddi bir etik problemidir.

Ülkemizde içine alan Akdeniz iklim kuşağında, bu yüzyılda küresel ısınma kaynaklı kuraklığın, yüzey sularınınındaki 30-40% azalmaya neden olacağı tahminleri kuvvet kazanmaktadır. Su ve sucul ekosistemler düştüğünde gelecek bu günden daha kolay olmayacaktır. Bu durumun çözümü ancak ve ancak ekosistemlerin sürdürülebilirliği insan yaşamının da sürdürülebilirliği olduğu bilincine ulaşmış, kısa vadeli rant ve kar hırsına yenik düşmeyen, sağlıklı insan yaşamınının sağlıklı göl, nehir, dere, sulakalan ekosistemleriyle beraber olduğunu idrak eden ve bu bilinç ile yaşayan erdemli insanlarla mümkün olacaktır. Şimdi “ doğa için iyi olan insan içinde iyidir” bilinci içinde harekete geçme zamanıdır.

“Dünya Su Gününüz Kutlu Olsun”

Prof.Dr. Meryem Beklioğlu

Orta Doğu Teknik Üniversitesi,

Biyoloji Bölümü, Limnoloji Laboratuvarı,

06531, Ankara